

ДЕЯКІ ПИТАННЯ НОРМАТИВНОГО ЗАХИСТУ ПРАВА НА ПРИВАТНІСТЬ В УКРАЇНІ

Пономаренко К.І., викладач кафедри права

Динамічний розвиток і впровадження інформаційних технологій, розбудова так званого інформаційного суспільства призвела до виділення з місиву особистих прав людини цілої низки прав, що отримали назву „інформаційні права”.

Законодавство про захист персональних даних виникло як реакція на природну потребу людини у забезпеченні недоторканості його приватного життя та особистих таємниць. Здебільшого це пов'язано із значним полегшенням автоматизованої обробки та накопичення інформації, зокрема збільшення обсягів і напрямків використання персоніфікованої інформації у різних сферах суспільного життя, передача даних за кордон.

Світова історія захисту персональних даних починається ще з 1970-х років, коли з огляду на появу автоматизованих баз даних європейські країни почали приймати закони, які б убезпечували право на приватність та збереженість особистих даних. Першим у світі законом, прийнятим з метою захисту даних, став закон „Про захист даних” 1970 р., землі Гессен ФРН. Автори закону виходили з тих міркувань, що інформаційні потоки формують „первовий центр суспільного життя”, володіння інформацією про громадян являє „суспільну силу”, а автоматизована обробка даних, у свою чергу, несе небезпеку особистій свободі та, внаслідок, загрожує громадянському суспільству.

Інформація про особу є одним із восьми основних видів інформації, згідно із ст. 18 Закону України „Про інформацію” і являє собою сукупність документованих або публічно оголошених відомостей про особу. Основними даними про особу (персональними даними) є: національність, освіта, сімейний стан, релігійність, стан здоров'я, а також адреса, дата і місце народження. Сам термін „інформація про особу” не можна назвати вдалим, з цього приводу у науковій літературі прийнято вживати термін „персональні дані”, який, до речі, проектом закону „Про захист персональних даних”, пропонувалося закріпити законодавчо.

Під інформацією Закон України „Про інформацію” розуміє документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що відбуваються у суспільстві, державі та навколишньому природному середовищі. Всі громадяни України, юридичні особи і державні органи мають право на інформацію, що передбачає можливість вільного одержання, використання, поширення та зберігання відомостей, необхідних їм для реалізації ними своїх прав, свобод і законних інтересів, здійснення завдань і функцій. В той же час, реалізація цього права не повинна порушувати права інших осіб. Зазначений Закон визначає інформацію про особу як сукупність документованих або публічно оголошених відомостей про особу. Основними

даними про особу (персональними даними) є: національність, освіта, сімейний стан, релігійність, стан здоров'я, а також адреса, дата і місце народження. Джерелами документованої інформації про особу є видані на її ім'я документи, підписані нею документи, а також відомості про особу, зібрані державними органами влади та органами місцевого і регіонального самоврядування в межах своїх повноважень. Забороняється збирання відомостей про особу без її попередньої згоди, за винятком випадків, передбачених законом. Статтею 30 Закону України „Про інформацію” персональні дані віднесено до інформації з обмеженим доступом.

Питання законодавчого захисту персональних даних водночас і нове і таке, що не може отримати правового врегулювання в Україні вже понад 10 років.

Проблемі правового регулювання права на інформацію особистого характеру приділялася увага як у вітчизняній так і у зарубіжній науці, але й досі справедливо становить інтерес для дослідників.

З метою привести вітчизняне законодавство у відповідність з вимогами європейських Конвенцій, Директив, Протоколів і Рекомендацій, стосовно прав людини, в квітні 1997 року колишнє Національне агентство з питань інформатизації при Президентові України почало створення проекту Закону України "Про захист персональних даних". У 1999 році проект був розроблений та наданий зацікавленим міністерствам та державним відомствам на узгодження, а в 2000 він вже був офіційно погоджений. Головною особливістю даного законопроекту було право приватної власності на персональні дані, запропоноване та обґрунтоване одним із авторів, Брижко В. М., у своїй дисертації. Необхідність введення такого положення була мотивована додатковими можливостями для захисту персональних даних від несанкціонованої комерції ними. У 2003 році проект Закону України про персональні дані був офіційно зареєстрований на 2 сесії IV сесії Верховної Ради України. Після чотирьох років обговорень, доповнень та змін проекту, у 2007 році законопроект відхилено остаточно (не подолано вето Президента).

Окрім даної спроби законодавчо врегулювати відносини у сфері особистої інформації, були й інші. Наприклад, проекти «Про інформацію персонального характеру» та «Про Єдиний реєстр персональних даних».

Перші два законопроекти були створені як базові у сфері регулювання численних питань, пов'язаних з обробкою персональних даних. Натомість третій цілком був присвячений створенню і функціонуванню єдиної державної автоматизованої системи обліку громадян України та осіб, що постійно проживають на території України. Фактично, йшлося про потужну базу персональних даних, яка б містила інформацію про особу, починаючи від імені людини і закінчуючи, в окремих випадках, інформацією про стан її здоров'я. Жоден із запропонованих проектів так і не був прийнятий. Таким чином, проблема захисту персональних даних на сьогодні залишається відкритою та потребує детального нормативно-правового врегулювання.